

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
ข้อมูล ณ วันที่ 18 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2568

.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

1. ชื่อ - สกุล : นายบุญทอม บุญยรัตน์
3. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ : 110 หมู่ที่ 2 บ้านแก่น้อย ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
โทรศัพท์ : 0918674235
Facebook : บุญทอม บุญยรัตน์
Line : 0918674235
4. เกิด พ.ศ. 2500 ปัจจุบันอายุ 68 ปี
5. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง
6. ระดับการศึกษา : ปริญญาโท
สถาบันการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
คณะ/สาขาวิชา : บริหารการศึกษา
7. อาชีพปัจจุบัน
 - ☒ 7.1 ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว
 - ☐ 7.2 ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตรระบุ :-
8. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร 100,000 บาท/ปี
9. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก : เมื่อปี พ.ศ. 2559

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

1. สินค้าหลัก ข้าว (ข้าวหอมมะลิอินทรีย์)

2. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน 4 แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

- 2.1 การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี
- 2.2 การปรับปรุงบำรุงดิน
- 2.3 การทำปุ๋ยอินทรีย์
- 2.4 การผลิตข้าวอินทรีย์

3. ฐานเรียนรู้ จำนวน 4 ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

3.1 ฐานการเรียนรู้ที่ 1 แปลงนาข้าวอินทรีย์ (Organic Rice Paddy)

การเตรียมดิน : เน้นการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยสด เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินและโครงสร้างดินที่ดี

การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ : ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์ที่สะอาด ปราศจากโรคและแมลงศัตรูพืช และเป็นพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และความต้องการของตลาด

วิธีการปลูก : สาธิตวิธีการปลูกข้าวที่หลากหลาย เช่น การปักดำ การหว่านน้ำตม การทำนาหยอด หรือวิธีการปลูกแบบประณีต (SRI) เพื่อให้เกษตรกรเลือกวิธีการที่เหมาะสม

การจัดการน้ำ : สาธิตระบบการจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ เช่น การทำนาเปียกสลับแห้ง (AWD) เพื่อประหยัดน้ำและลดการปล่อยก๊าซมีเทน

การจัดการธาตุอาหาร : เน้นการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ เช่น ปุ๋ยหมักชีวภาพ น้ำหมักชีวภาพ การปลูกพืชตระกูลถั่วบำรุงดิน

การป้องกันกำจัดศัตรูพืชและโรค : สาธิตวิธีการแบบผสมผสาน (Integrated Pest Management: IPM) โดยเน้นวิถีธรรมชาติ เช่น การใช้สารชีวภัณฑ์ (ชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช เช่น เชื้อบีวเวอร์เรีย,

เชื้อเมตาโรเซียม และชีวภัณฑ์ควบคุมโรค เช่น เชื้อไตรโคเดอร์มา) การใช้พืชสมุนไพรไล่แมลง การปลูกพืชดอก เพื่อดึงดูดแมลงศัตรูธรรมชาติ การใช้กับดักแมลง และการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม

การเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยว : สาธิตวิธีการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม การลดการสูญเสีย การจัดการ คุณภาพข้าวหลังการเก็บเกี่ยว เช่น การลดความชื้น การจัดเก็บ

3.2 ฐานการเรียนรู้ที่ 2 โรงเรือนผลิตปุ๋ยอินทรีย์/น้ำหมักชีวภาพ สาธิตกระบวนการผลิตปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำ ชีวภาพ จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตใช้เอง ลดต้นทุนการผลิต

3.3 ฐานการเรียนรู้ที่ 3 แปลงผลิตชีวภัณฑ์ สาธิตการผลิตและขยายเชื้อจุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ทาง การเกษตร เช่น เชื้อไตรโคเดอร์มา บิวเวอร์เรีย เมตาโรเซียม เพื่อใช้ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช

3.4 ฐานการเรียนรู้ที่ 4 บ่อเลี้ยงปลา/พืชน้ำ (ถ้ามีพื้นที่เหมาะสม) : มีการบูรณาการระบบนิเวศ การเลี้ยง แหนแดง

4. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน 6 หลักสูตร ประกอบด้วย

4.1 หลักสูตรหลัก จำนวน 3 หลักสูตร ประกอบด้วยหลักสูตร

- 1) การลดต้นทุนการผลิตข้าวอินทรีย์
- 2) การเพิ่มผลผลิตข้าว
- 3) การผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

4.2 หลักสูตรบังคับ จำนวน 2 หลักสูตร ประกอบด้วยหลักสูตร

- 1) เกษตรผสมผสาน
- 2) การจัดทำบัญชีครัวเรือน

4.3 หลักสูตรเสริม จำนวน 1 หลักสูตร

- 1) วิสาหกิจชุมชน การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี

4.4 หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุจำนวน 1 หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้

หลักสูตรการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี

หลักการและเหตุผล

เมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพดีเป็นรากฐานสำคัญของการเพิ่มผลผลิตและคุณภาพข้าวของประเทศ การผลิต เมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานเป็นสิ่งที่เกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ตั้งแต่หลักการทางพันธุกรรม การคัดเลือก การจัดการแปลง การเก็บเกี่ยว ตลอดจนการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวและการ ตรวจสอบคุณภาพ เพื่อให้ได้เมล็ดพันธุ์ที่บริสุทธิ์ มีอัตราการงอกและความแข็งแรงสูง ปราศจากโรคและแมลงศัตรูพืช ซึ่ง จะส่งผลโดยตรงต่อความมั่นคงทางอาหารและรายได้ของเกษตรกร

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1) เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเชิงลึก : ในหลักการและแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ ข้าว ชีววิทยาของข้าว และความสำคัญของเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีต่อระบบการผลิตข้าว

2) เพื่อเสริมสร้างทักษะในการปฏิบัติจริง : ในทุกขั้นตอนของการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ตั้งแต่การเลือกพันธุ์ การเตรียมดิน การปลูก การดูแลรักษา การตัดพันธุ์ปน การเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

3) เพื่อให้สามารถประเมินและควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ได้ : เรียนรู้หลักการและวิธีการทดสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานสากลและมาตรฐานของประเทศไทย เพื่อให้มั่นใจว่าเมล็ดพันธุ์ที่ผลิตมีคุณภาพสูง

4) เพื่อให้เข้าใจระบบการรับรองเมล็ดพันธุ์ : ตระหนักถึงความสำคัญของระบบการรับรองมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ และขั้นตอนการขอการรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5) เพื่อส่งเสริมการต่อยอดทางเศรษฐกิจ : สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อการค้า สร้างรายได้ และพัฒนาเป็นอาชีพที่ยั่งยืน

เนื้อหาหลักสูตร (Academic Content)

หลักสูตรนี้ได้รับการออกแบบมาเพื่อครอบคลุมองค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพสูง โดยแบ่งออกเป็น 5 โมดูลหลัก ดังนี้

1) โมดูลที่ 1 : ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ข้าวและพันธุ์ข้าว (Fundamentals of Rice Seed and Varieties) * ความสำคัญและคุณสมบัติของเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี: * นิยามและคุณสมบัติของเมล็ดพันธุ์ที่ดี (ความบริสุทธิ์ทางกายภาพ, ความงอก, ความแข็งแรง, ปราศจากโรคและแมลง) * ผลกระทบของเมล็ดพันธุ์คุณภาพต่ำต่อผลผลิตและต้นทุนการผลิต * โครงสร้างและชีววิทยาของเมล็ดข้าว: * กายวิภาคของเมล็ดข้าว (เปลือก, รำ, คัพภะ, เอนโดสเปิร์ม) และหน้าที่ของแต่ละส่วน * กระบวนการงอกของเมล็ดข้าวและปัจจัยที่มีผลต่อการงอก (น้ำ, อุณหภูมิ, ออกซิเจน, แสง) * ระยะพักตัวของเมล็ดพันธุ์ (Dormancy) และการแก้ไข * พันธุ์ข้าวที่สำคัญและการจำแนก: * ลักษณะเด่นของพันธุ์ข้าวเศรษฐกิจและพันธุ์ข้าวพื้นเมืองที่นิยมปลูกในแต่ละภูมิภาค * หลักการจำแนกและระบุพันธุ์ข้าว (Morphological Characteristics) * การเลือกใช้พันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และวัตถุประสงค์การผลิต

2) โมดูลที่ 2 : หลักการปรับปรุงพันธุ์และการบำรุงรักษาพันธุ์ข้าว (Principles of Rice Breeding and Variety Maintenance) * แนวคิดพื้นฐานการปรับปรุงพันธุ์ข้าว: * การถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรมและการคัดเลือก * ความสำคัญของการรักษาความบริสุทธิ์ทางพันธุกรรมของพันธุ์ * วิธีการบำรุงรักษาพันธุ์ข้าวเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์: * การคัดเลือกแบบหมู่ (Mass Selection): หลักการและวิธีการคัดเลือกจากประชากร * การคัดเลือกแบบสายบริสุทธิ์ (Pure-line Selection): หลักการและวิธีการคัดเลือกจากต้นเดี่ยว * การบำรุงพันธุ์แบบ Head Row Method: การปลูกเป็นแถวเพื่อคัดเลือกและบำรุงพันธุ์ * การป้องกันการปนเปื้อนของพันธุ์ (Off-type Contamination): * สาเหตุของการปนเปื้อน (การปนเปื้อนทางกล, การผสมข้าม, การกลายพันธุ์) * การสังเกตและระบุพันธุ์ปนในระยะต่างๆ ของการเจริญเติบโตของข้าว * การคัดพันธุ์ปน (Roguing): เทคนิคและระยะเวลาที่เหมาะสมในการคัดพันธุ์ปนอย่างมีประสิทธิภาพ

3) โมดูลที่ 3 : เทคนิคการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในแปลง (In-field Rice Seed Production Techniques) * การวางแผนและเตรียมแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์: * การเลือกพื้นที่ (ความเป็นมาของแปลง, การแยกห่างจากแปลงอื่น, การระบายน้ำ) * การเตรียมดินและการจัดการธาตุอาหารพืชอย่างเหมาะสม (ปุ๋ยอินทรีย์/เคมี) * การเตรียมเมล็ดพันธุ์เริ่มต้น (เมล็ดพันธุ์คัด, เมล็ดพันธุ์หลัก) สำหรับปลูก * การปลูกและการดูแลรักษา: * วิธีการปลูก (หว่านน้ำตม, ปักดำ) ที่เหมาะสมกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ * การจัดการน้ำ: เทคนิคการจัดการน้ำที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ * การจัดการวัชพืช: วิธีการควบคุมวัชพืชที่ลดการปนเปื้อนของเมล็ดวัชพืชกับเมล็ดพันธุ์ข้าว * การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช: * หลักการ

ควบคุมศัตรูพืชแบบผสมผสาน (Integrated Pest Management: IPM) * การเฝ้าระวัง การระบุชนิดของโรคและแมลงศัตรูที่สำคัญ * การใช้ชีวภัณฑ์และวิธีธรรมชาติในการควบคุม * การคัดพันธุ์ปนในแปลงอย่างต่อเนื่อง: การฝึกปฏิบัติการคัดพันธุ์ปนในระยะต่างๆ (กล้า, แตกกอ, ออกรวง)

4) โมดูลที่ 4 : การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวและการควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ (Post-Harvest Management and Seed Quality Control) * การเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ข้าว: * การกำหนดระยะเวลาการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม (ความชื้น, ความแก่ของเมล็ด) * วิธีการเก็บเกี่ยวที่ลดการปะปนและความเสียหายต่อเมล็ดพันธุ์ * การนวดและทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์: * เทคนิคการนวดที่เหมาะสมเพื่อลดความเสียหาย * การใช้เครื่องทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ (เครื่องร่อน, เครื่องเป่าลม) * การลดความชื้น (Drying) และการเก็บรักษา (Storage): * หลักการลดความชื้นที่ถูกต้อง เพื่อรักษาอัตราการงอกและความแข็งแรงของเมล็ดพันธุ์ * สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ (อุณหภูมิ, ความชื้นสัมพัทธ์) * การป้องกันการเข้าทำลายของแมลงและเชื้อราในโรงเก็บ * การสุ่มตัวอย่างเมล็ดพันธุ์เพื่อการทดสอบ: หลักการและวิธีการสุ่มตัวอย่างที่ถูกต้องตามมาตรฐาน * การทดสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ในห้องปฏิบัติการ: * ความบริสุทธิ์ทางกายภาพ (Physical Purity): การวิเคราะห์สิ่งเจือปนและเมล็ดพันธุ์อื่น * ความงอก (Germination Test): การทดสอบความงอกและพลังการงอก * ความแข็งแรงของเมล็ดพันธุ์ (Seed Vigor Test): การทดสอบความสามารถในการงอกในสภาพที่ไม่เหมาะสม (เช่น Cold Test, Accelerated Aging Test) * ความชื้น (Moisture Content): การวิเคราะห์ปริมาณความชื้น * สุขภาพเมล็ดพันธุ์ (Seed Health Test): การตรวจหาเชื้อสาเหตุโรคที่ติดมากับเมล็ดพันธุ์

5) โมดูลที่ 5 : การตลาดและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเมล็ดพันธุ์ข้าว (Marketing and Legal Aspects of Rice Seed) * การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตเมล็ดพันธุ์: การคำนวณและประเมินความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจ * ช่องทางการตลาดเมล็ดพันธุ์ข้าว: การสร้างเครือข่ายผู้ซื้อ-ผู้ขาย, การทำสัญญา, การตลาดออนไลน์ * กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับเมล็ดพันธุ์: * พระราชบัญญัติพันธุ์พืช และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการค้าเมล็ดพันธุ์ * ระบบการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ของกรมวิชาการเกษตร

รูปแบบการถ่ายทอดหลักสูตร (Delivery Methods)

เพื่อให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพสูงสุด ควรใช้รูปแบบการถ่ายทอดที่หลากหลาย ผสมผสานกัน ดังนี้:

1) การบรรยายเชิงทฤษฎี (Lectures and Discussions)

- ใช้สื่อประกอบการบรรยายที่ทันสมัย (PowerPoint, วิดีโอ, Infographics)
- เปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมซักถามและอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้
- ใช้กรณีศึกษา (Case Studies) จากสถานการณ์จริง เพื่อเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติ

2) การสาธิตและการฝึกปฏิบัติ (Demonstrations and Hands-on Practice)

- ในแปลงนาสาธิต: จัดให้มีแปลงนาสาธิตการผลิตเมล็ดพันธุ์ในพื้นที่จริง เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เห็นขั้นตอนและลงมือปฏิบัติจริง เช่น การคัดพันธุ์ปน การสังเกตโรค/แมลง
- ในห้องปฏิบัติการเมล็ดพันธุ์: จัดให้มีการฝึกปฏิบัติการทดสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์ เช่น การสุ่มตัวอย่าง, การทดสอบความงอก, การวิเคราะห์ความบริสุทธิ์ทางกายภาพ ด้วยอุปกรณ์ที่ทันสมัย
- การผลิตชีวภัณฑ์/สารไล่แมลง (ถ้าเกี่ยวข้อง): หากหลักสูตรมีการบูรณาการด้านเกษตรอินทรีย์ อาจมีการสาธิตการผลิตสารชีวภัณฑ์หรือสารไล่แมลง

3) การศึกษาดูงานและเยี่ยมชม (Field Visits and Study Tours)

- เยี่ยมชม ศูนย์วิจัยข้าว หรือ สถานีทดลองข้าว ที่มีงานวิจัยและพัฒนาด้านเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อดูงานวิจัยและเทคโนโลยีที่ทันสมัย

- เยี่ยมชม แปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรต้นแบบ ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและแลกเปลี่ยนแนวคิด

- เยี่ยมชม โรงงานปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ หรือ ศูนย์รับรองมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ (หากมี) เพื่อให้เห็นกระบวนการหลังการเก็บเกี่ยวและระบบการรับรอง

4) การจัดทำคู่มือและเอกสารประกอบการอบรม (Manuals and Handouts)

- จัดทำคู่มือหลักสูตรที่มีเนื้อหาสรุป กระชับ เข้าใจง่าย และมีภาพประกอบ

- จัดเตรียมเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ (เช่น มาตรฐานเมล็ดพันธุ์, บทความวิจัย) เพื่อให้ผู้สนใจได้ศึกษาเพิ่มเติม

5) การให้คำปรึกษาและติดตามผล (Consultation and Follow-up)

- จัดให้มีช่องทางสำหรับผู้เข้ารับการอบรมในการขอคำปรึกษาจากวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญหลังจบหลักสูตร

- อาจมีการติดตามผลการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในแปลงของเกษตรกรเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร

6) การประเมินผล (Evaluation)

- มีการประเมินผลความรู้ความเข้าใจ (Pre-test/Post-test)

- ประเมินทักษะภาคปฏิบัติ

- ประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตร เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาในอนาคต

5. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

นายบุญทอม บุญรัตน์ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัดโดยได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านข้าว ระดับจังหวัดมหาสารคามซึ่งมีท่านผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคามเป็นประธาน อีกทั้งยังเป็นประธานขับเคลื่อนคณะกรรมการข้าวระดับอำเภอโดยมีท่านนายอำเภอสมฤทธิ์ หนองแก้ว เป็นประธาน ซึ่งมีกระบวนการทำงาน ดังนี้

5.1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานการทำงานฐานและวิเคราะห์สถานการณ์ (ข้อมูลและความรู้ก่อนเข้าร่วม) ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงานผลการดำเนินงานที่ผ่านมา สภาพพื้นที่ การเกษตรในพื้นที่ รวมถึงปัญหาและโอกาสรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ฯลฯ

5.2) การเข้าร่วมประชุมและเวิร์กช็อปของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานระดับจังหวัดเข้าร่วมประชุมอย่างต่อเนื่องเพื่อเสนอมุมมอง ปัญหา และแนวทางแก้ไขช่วยวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่

5.3) การเสนอความคิดเห็นและแนวทางในการจัดทำแผนแสดงความเห็นและเสนอแนวทางที่เหมาะสมในแต่ละกิจกรรม เช่น การพัฒนากับเกษตรกร การส่งเสริมเทคโนโลยี การลดความเสี่ยง ฯลฯช่วยในการตั้งเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จ

5.4) การร่วมดำเนินกิจกรรมและเก็บข้อมูลเพิ่มเติมช่วยดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ เช่น การสำรวจข้อมูลภาคสนาม การจัดเวิร์กช็อปกับเกษตรกร เก็บข้อมูลและความคิดเห็นจากกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ เพื่อให้แผนสะท้อนความต้องการจริง

5.5) การตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะต่อร่างแผนตรวจสอบความสมบูรณ์และความเหมาะสมของร่างแผนจัดทำข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขตามความเห็น

5.6) การติดตามผลและประเมินผลเข้าร่วมกิจกรรมติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนเสนอแนะแนวทางแก้ไขปรับปรุงตามสภาพการณ์จริง

6. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างเป็นระบบ ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แบบแผนฯ)

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัดเป็นกระบวนการที่สำคัญเพื่อให้แผนมีความครอบคลุมและลงตัวตามความต้องการของทุกภาคส่วนในพื้นที่ โดยนายบุญทอมบุญรัตน์ สามารถมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ได้ดังนี้

1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและวิเคราะห์สถานการณ์ (ข้อมูลและความรู้ก่อนเข้าร่วม)

- ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงานผลการดำเนินงานที่ผ่านมา สภาพพื้นที่ การเกษตรในพื้นที่ รวมถึงปัญหาและโอกาส

- รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ฯลฯ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

1. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

1.1 แร่บันดาลใจและจุดเริ่มต้น

1) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

การทำเกษตรแบบเดิม สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนามาแต่เดิม แต่มีปัญหาด้านเมล็ดพันธุ์ข้าวตั้งต้นในการผลิตที่ไม่ได้มาตรฐาน สมาชิกขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านเมล็ดพันธุ์ข้าวต่าง ๆ เช่น ปัญหาข้าวพันธุ์อื่นปน เกิดข้าวแดงจำนวนมาก ส่งผลให้ปริมาณผลผลิตน้อย และราคาผลผลิตตกต่ำ

นายบุญทอม บุญรัตน์ จึงได้คิดหาวิธีการแก้ไขปัญหาเพื่อช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่ม เกิดแนวคิดการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อใช้เองภายในกลุ่ม และได้ขอความอนุเคราะห์จากศูนย์วิจัยข้าวขอนแก่น เข้ามาให้ความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดข้าวที่ถูกต้อง ในระยะเริ่มต้นทางกลุ่มเพียงแค่ต้องการผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ได้มาตรฐานเพื่อใช้กันเองภายในกลุ่มเท่านั้น

แต่เนื่องจากชุมชนบริเวณใกล้เคียงเห็นถึงศักยภาพและคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ข้าวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวบ้านแก่น้อย ต่อมาทางกลุ่มจึงเกิดการพัฒนามาจากจุดประสงค์ที่มีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อใช้ภายในกลุ่มสมาชิก แต่ในปัจจุบันมีจุดประสงค์เพื่อให้เกษตรกรผู้ผลิตข้าวมีเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดี มีคุณภาพมาตรฐานใช้ในการผลิต และเพื่อเพิ่มพื้นที่ในการผลิตข้าวให้ได้มาตรฐานมากขึ้น

อีกทั้งการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวยังเป็นการเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลผลิต เป็นการสร้างรายได้อีกทางหนึ่งให้แก่เกษตรกร ส่งผลทำให้เกิดความยั่งยืนในอาชีพและความมั่นคงของกลุ่ม ปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวบ้านแก่น้อยสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวได้ประมาณ 50 - 60 ตันต่อปี ซึ่งเพียงพอต่อความต้องการเมล็ดพันธุ์ของสมาชิกและบุคคลทั่วไปที่สนใจ สร้างรายได้ให้กลุ่ม ไม่น้อยกว่าปีละ 600,000 บาท สร้างรายได้ให้แก่สมาชิกที่เข้ามาดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม เช่น โรงสีข้าว โรงอบ การแปรรูปข้าว ร้านค้ากลุ่ม ซึ่งสมาชิกได้รับค่าตอบแทน 300 บาท/วัน ในแต่ละปีสมาชิกจะได้รับเงินปันผลจากการขายเมล็ดพันธุ์ประมาณ 500 - 1,000 บาท/คน/ปี (จำนวนเงินปันผลขึ้นอยู่กับปริมาณการขายเมล็ดพันธุ์ข้าวในปีนั้นๆ) และข้าวเปลือกที่เหลือจากการทำเมล็ดพันธุ์ข้าวทางกลุ่มได้มีการนำข้าวมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เช่น การทำข้าวกล้องซีลสุญญากาศขนาด 1 กิโลกรัม ผลิตภัณฑ์ข้าวหมาก เป็นต้น ทำให้กลุ่มมีรายได้

2) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

การส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนรูปแบบการเกษตรจากทำเกษตรรูปแบบเดิม มาทำการเกษตรแบบใหม่ เช่น การไม่เปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ การขายได้ในราคาถูก ไม่มีคนรุ่นใหม่มาสืบทอด ทำให้เกิดแนวความคิดในการคิดหาวิธีการแก้ไขปัญหาเพื่อช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่ม เกิดแนวความคิดการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อใช้เองภายในกลุ่ม และได้ขอความอนุเคราะห์จากศูนย์วิจัยข้าวขอนแก่น เข้ามาให้ความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดข้าวที่ถูกต้อง ในระยะเริ่มต้นทางกลุ่มเพียงแค่ต้องการผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ได้มาตรฐานเพื่อใช้กันเองภายในกลุ่มเท่านั้น แต่เนื่องจากชุมชนบริเวณใกล้เคียงเห็นถึงศักยภาพและคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ข้าวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวบ้านแก่น้อย ต่อมาทางกลุ่มจึงเกิดการพัฒนามาจากจุดประสงค์ที่มีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อใช้ภายในกลุ่มสมาชิก แต่ในปัจจุบันมีจุดประสงค์เพื่อให้เกษตรกรผู้ผลิตข้าวมีเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดี มีคุณภาพมาตรฐานใช้ในการผลิต และเพื่อเพิ่มพื้นที่ในการผลิตข้าวให้ได้มาตรฐานมากขึ้น ขั้นตอนและวิธีการผลิตข้าวจากอดีตจนถึงปัจจุบัน มีวิธีการที่แตกต่างกันออกไปตามยุคสมัยของการทำนา ในอดีตขั้นตอนการผลิตข้าวอาจใช้แรงงานคนและแรงงานสัตว์เป็นหลัก ทำให้ในขั้นตอนการผลิตนั้นใช้ระยะเวลานานและมีค่าใช้จ่ายที่สูง แต่ในปัจจุบันนั้นมีการพัฒนาเทคโนโลยีรูปแบบใหม่ ๆ ขึ้นมามากมาย เพื่อช่วยลดระยะเวลาในขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการผลิต ส่งผลให้ในขั้นตอนการผลิตมีการใช้ระยะเวลาน้อยลงแต่ยังคงมาตรฐานการผลิตไว้เช่นเดิม ทั้งยังสามารถกำหนดและวางแผนการทำการเกษตรได้อย่างแม่นยำมากยิ่งขึ้น

ปัจจุบันได้นำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ในกระบวนการต่าง ๆ มากมาย ยกตัวอย่างจากเดิมขั้นตอนกระบวนการผลิตในการคัดเมล็ดพันธุ์ทางศพก.จะใช้แรงงานคนเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันได้นำเครื่องคัดเมล็ดพันธุ์เข้ามาประยุกต์ใช้ในขั้นตอนนี้ด้วย ทำให้สามารถลดการใช้แรงงานคน ลดระยะเวลาในขั้นตอนการผลิตลงไป ทั้งยังสามารถประเมินคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ในขั้นตอนการคัดเมล็ดพันธุ์ได้อีกด้วย

1.2 รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

1) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

การนำนวัตกรรมมาใช้ในการลดต้นทุนการผลิต โดยมีการนำชุดตรวจวัดสภาพอากาศมาติดตั้ง ที่ ศพก. เพื่อเป็นจุดวัดปริมาณสภาพอากาศ ซึ่งเป็นเครื่องมือตรวจสอบสภาพอากาศ เพื่อตรวจสอบสภาพของภูมิอากาศต่างๆ ได้แก่ ความเร็วและทิศทางลม อุณหภูมิและความชื้นอากาศ ปริมาณความเข้มของแสงแดดและรังสี UV รวมถึงปริมาณน้ำฝนที่ตกด้วย นอกจากนี้ยังมีความสามารถในการพยากรณ์อากาศเพื่อให้ทราบถึงสภาพอากาศล่วงหน้าได้ด้วยในพื้นที่ตำบลหนองบัวแก้ว และในพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จ.พิจิตร สามารถดูผ่านแอปพลิเคชันด้วยโทรศัพท์เคลื่อนที่

2) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่านมีการนำนวัตกรรมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาการผลิตในชุมชน ดังนี้

2.1) การนำเครื่องจักรกลการเกษตรมาใช้แก้ไขปัญหา แรงงานผู้สูงอายุ

2.2) การนำเครื่องอบลดความชื้นข้าวมาใช้แก้ไขปัญหา ลานตากของเกษตรกรไม่เพียงพอ เมล็ดข้าวแตกหัก การมีเครื่องอบทำให้สามารถอบข้าวได้ในอุณหภูมิและระยะเวลาที่เหมาะสม ส่งผลให้เมล็ดข้าวมีคุณภาพไม่แตกหักเหมาะกับการนำมาทำเป็นเมล็ดพันธุ์

2.3) การนำระบบ IOT มาใช้รดน้ำในแปลงผัก

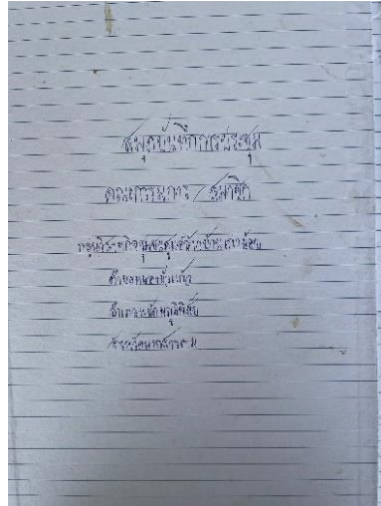
2.4) การนำชุดวัดปริมาณสภาพอากาศมาติดตั้งบริเวณ ศพก. ทำให้สามารถพยากรณ์สภาพอากาศและปริมาณน้ำฝนได้ ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจและวางแผนทำการเกษตร เพื่อให้ได้ผลผลิตที่สูงขึ้น

3) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินการปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ต้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

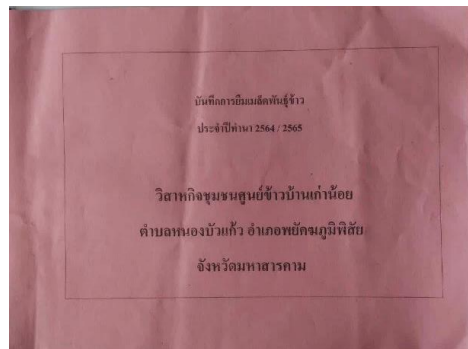
กระบวนการจัดการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ศพก. บ้านแก่น้อย หมู่ที่ 2 ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยุหะคีรี จ.พิจิตร มีขั้นตอนดังนี้

3.1) การลงทะเบียนปลูกข้าว (แปลงเมล็ดพันธุ์) โดยในทุก ๆ ปี สมาชิกจะต้องมีการลงทะเบียนเพื่อยื่นความประสงค์พร้อมระบุพันธุ์ข้าวและพื้นที่ที่ต้องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวต่อกลุ่มศพก. บ้านแก่น้อย

3.2) ประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจกับสมาชิกภายในกลุ่ม และลงบันทึกหัวข้อการประชุมทุกครั้งที่ได้ประชุม โดยการประชุมจะให้คณะกรรมการในแต่ละฝ่ายรายงานผลการดำเนินงาน รายรับ - รายจ่าย ผลกำไร ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ หากเกิดปัญหาก็จะขอมติจากที่ประชุมเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขต่อไป ในแต่ละปีจะมีการจัดประชุม 3 ครั้ง สมาชิกทุกคนจะต้องเข้าร่วมการประชุม และหากใน 1 ปี สมาชิกที่ไม่เคยเข้าร่วมประชุม คณะกรรมการจะนำไปพิจารณาในการแบ่งเงินปันผลตอนสิ้นปี

3.3) การจัดสรรเมล็ดพันธุ์ข้าว ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวบ้านแก่นน้อยมีการจัดสรรเมล็ดพันธุ์ตามจำนวนพื้นที่ ที่ลงทะเบียนผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยสมาชิกจะได้รับเมล็ดพันธุ์ในการผลิตไม่เกิน 25 กิโลกรัมต่อไร่

บันทึกการรับเมล็ดพันธุ์ข้าว วิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวบ้านแก่นน้อย				
วันที่รับ	ผู้รับ	ประเภทข้าว / จำนวนข้าวที่รับ (กระสอบ)	เลขที่ใบรับ	เลขที่บัญชี
10/10/2564	นายสมชาย ใจดี	ข้าวหอมมะลิ 105 105	105	105
11/10/2564	นายสมชาย ใจดี	ข้าวหอมมะลิ 105 4	4	4
12/10/2564	นายสมชาย ใจดี	ข้าวหอมมะลิ 105 7	7	7
13/10/2564	นายสมชาย ใจดี	ข้าวหอมมะลิ 105 3	3	3
14/10/2564	นายสมชาย ใจดี	ข้าวหอมมะลิ 105 5	5	5
15/10/2564	นายสมชาย ใจดี	ข้าวหอมมะลิ 105 4	4	4
16/10/2564	นายสมชาย ใจดี	ข้าวหอมมะลิ 105 13	13	13
17/10/2564	นายสมชาย ใจดี	ข้าวหอมมะลิ 105 18	18	18
รวม			75	75

3.4) สมาชิกดำเนินการปลูกข้าว เพื่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 โดยเริ่มตั้งแต่การปรับสภาพแปลงนาให้มีความสม่ำเสมอ และเตรียมดินใส่ปุ๋ยคอกรองพื้นก่อนการไถ

3.4.1) การไถ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวบ้านแก่นน้อย โดยส่วนใหญ่แบ่งการไถออกเป็น 3 รอบ ดังนี้

รอบที่ 1 การไถตะ ในช่วงเดือน ช่วงเดือนมีนาคมถึงเมษายน

รอบที่ 2 การไถแปร ในช่วงปลายเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤษภาคม

รอบที่ 3 การไถพรวนร่วมกับการใช้โรตารี ในช่วงเดือนกลางเดือนพฤษภาคม

3.4.2) การหว่าน โดยส่วนใหญ่ทางกลุ่มจะใช้วิธีการหว่านข้าวแห้งโดยใช้เมล็ดพันธุ์จากทางกลุ่ม โดยมีเมล็ดพันธุ์ข้าวตั้งต้นจากศูนย์วิจัยข้าวขอนแก่น การเตรียมเมล็ดพันธุ์ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการหว่านในอัตราเมล็ดพันธุ์ 15 - 20 กิโลกรัมต่อไร่ ตามคำแนะนำของกรมการข้าว

3.4.3) การใส่ปุ๋ย สมาชิกที่ดำเนินการผลิตข้าวอินทรีย์และเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์ จะใส่ปุ๋ยคอกในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เมษายน ทั้งนี้จะใส่ก่อนที่จะไถตะ ในช่วงการเจริญเติบโตจะใช้ปุ๋ยอินทรีย์เม็ดร่วมกับน้ำหมักชีวภาพ โดยปุ๋ยอินทรีย์เม็ดจะใช้ระยะที่ข้าวแตกกอ อัตรา 50 กิโลกรัมต่อไร่ น้ำหมักชีวภาพจะฉีดพ่น 2 - 3 ครั้ง ในระยะที่ข้าวแตกกอ ออกดอก และตั้งท้อง

สมาชิกที่ดำเนินการผลิตข้าวปลอดภัย การใส่ปุ๋ยจะใช้ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมี สูตร 16-16-8 ในอัตรา 20 กิโลกรัมต่อไร่ โดยจะใส่ในช่วงระยะการแตกกอของข้าว ในการใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 จะใส่ในช่วงระยะการตั้งท้องของข้าว สูตร 46-0-0 และ 15-15-15 ในอัตรา 10 กิโลกรัมต่อไร่ สมาชิกที่มีปุ๋ยคอกจะใส่ปุ๋ยคอกก่อนไถตะ การดูแลรักษามีการรักษาระดับน้ำตามสภาพของน้ำที่มีตามพื้นที่ เนื่องจากเป็นพื้นที่ทำนาแบบอาศัยน้ำฝน

3.4.4) การป้องกันและกำจัดวัชพืช โรคและแมลง การกำจัดวัชพืชใช้วิธีการกำจัดด้วยวิธีการถอนด้วยมือ และการตัดใบข้าวและวัชพืชในช่วงที่ดินมีความชื้น การจัดการโรคและแมลงจะใช้น้ำหมักชีวภาพและสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันและกำจัด โดยจะเน้นที่การป้องกันเป็นหลัก มีการใช้สารเคมีบ้างในกลุ่มสมาชิกที่ดำเนินการผลิตข้าวปลอดภัยในกรณีที่มีการเข้าทำลายอย่างหนัก มีการตรวจตัดพันธุ์ปนข้าวใน 3 ระยะ คือ ระยะแตกกอ ระยะออกดอก และระยะก่อนเก็บเกี่ยว และเริ่มเก็บเกี่ยวข้าวในช่วงกลางเดือนพฤศจิกายน เป็นต้นไป

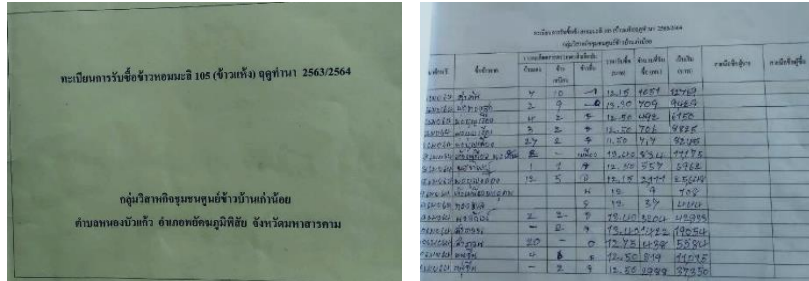
3.3.5) คณะกรรมการติดตามผลการดำเนินงานของสมาชิกตามข้อ 4 โดยการลงพื้นที่สำรวจแปลงนาว่ามีการตรวจตัดพันธุ์ปน กำจัดวัชพืช หรือมีโรคแมลงระบาดในแปลงนาหรือไม่ และชี้แจงผลการติดตามให้กับสมาชิกรับทราบ และพิจารณาราคาการรับซื้อเมล็ดข้าวเปลือก เพื่อนำไปทำเมล็ดพันธุ์ข้าวขึ้นจำหน่ายต่อไป

3.3.6) การเก็บเกี่ยว ก่อนทำการเก็บเกี่ยวสมาชิกในกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว จะมีการระบายน้ำออกจากแปลงประมาณ 7 - 10 วัน ก่อนทำการเก็บเกี่ยวโดยใช้รถเกี่ยวนา เริ่มเก็บเกี่ยวสมาชิกกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์และข้าวอินทรีย์ก่อน จึงตามด้วยสมาชิกกลุ่มปลูกข้าวปลอดภัย หลังจากนั้นจึงเก็บเกี่ยวเกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งมีการล้างทำความสะอาดรถเกี่ยวนาทุกครั้งเมื่อมีการเก็บเกี่ยวข้ามพันธุ์ข้าว

3.3.7) รับซื้อข้าวเปลือกจากสมาชิก เกณฑ์ในการรับซื้อจะใช้ผลจากการตรวจแปลง ร่วมกับการสุ่มตรวจคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยมีการสุ่มตัวอย่างข้าวของสมาชิกมาตรวจดูข้าวแดง และข้าวปน ว่าผ่านมาตรฐานการผลิตเมล็ดพันธุ์หรือไม่ โดยจะให้ราคาสูงกว่าตลาด โดยแยกเป็นมาตรฐานข้าวอินทรีย์ 2 บาท และมาตรฐานข้าว GAP 1 บาท และถ้าข้าวแดง และข้าวปนมีมากกว่ามาตรฐานที่กำหนดก็จะรับซื้อใน ราคาที่ต่ำลง

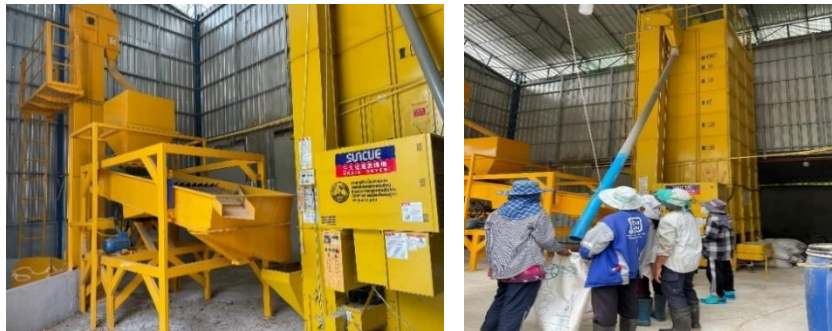

ทะเบียนการรับซื้อข้าวหอมมะลิ 105 (ข้าวแห้ง) ฤดูทำนา 2563/2564

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวบ้านแก่นน้อย
ตำบลหนองบัวแก้ว อ.บึงสามพัน จ.พิษณุโลก

ชื่อข้าว	สี	เกรด	ราคา	วันที่รับซื้อ	ชื่อผู้รับซื้อ	ชื่อผู้ขาย
ข้าวหอมมะลิ 105	ขาว	1	15.10	25/10/2563	นาย...	นาง...
ข้าวหอมมะลิ 105	ขาว	2	15.00	25/10/2563	นาย...	นาง...
ข้าวหอมมะลิ 105	ขาว	3	14.90	25/10/2563	นาย...	นาง...
ข้าวหอมมะลิ 105	ขาว	4	14.80	25/10/2563	นาย...	นาง...
ข้าวหอมมะลิ 105	ขาว	5	14.70	25/10/2563	นาย...	นาง...
ข้าวหอมมะลิ 105	ขาว	6	14.60	25/10/2563	นาย...	นาง...
ข้าวหอมมะลิ 105	ขาว	7	14.50	25/10/2563	นาย...	นาง...
ข้าวหอมมะลิ 105	ขาว	8	14.40	25/10/2563	นาย...	นาง...
ข้าวหอมมะลิ 105	ขาว	9	14.30	25/10/2563	นาย...	นาง...
ข้าวหอมมะลิ 105	ขาว	10	14.20	25/10/2563	นาย...	นาง...
ข้าวหอมมะลิ 105	ขาว	11	14.10	25/10/2563	นาย...	นาง...
ข้าวหอมมะลิ 105	ขาว	12	14.00	25/10/2563	นาย...	นาง...
ข้าวหอมมะลิ 105	ขาว	13	13.90	25/10/2563	นาย...	นาง...
ข้าวหอมมะลิ 105	ขาว	14	13.80	25/10/2563	นาย...	นาง...
ข้าวหอมมะลิ 105	ขาว	15	13.70	25/10/2563	นาย...	นาง...
ข้าวหอมมะลิ 105	ขาว	16	13.60	25/10/2563	นาย...	นาง...
ข้าวหอมมะลิ 105	ขาว	17	13.50	25/10/2563	นาย...	นาง...
ข้าวหอมมะลิ 105	ขาว	18	13.40	25/10/2563	นาย...	นาง...
ข้าวหอมมะลิ 105	ขาว	19	13.30	25/10/2563	นาย...	นาง...
ข้าวหอมมะลิ 105	ขาว	20	13.20	25/10/2563	นาย...	นาง...

3.3.8) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวบ้านแก่นน้อย ได้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในขั้นตอน การคัดทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ข้าวเปลือก เพื่อเป็นการเพิ่มปริมาณการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและยังเป็นการลด ระยะเวลาการผลิตเมล็ดพันธุ์ลงอีกด้วย หลังจากได้มีการคัดทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ข้าวแล้วเสร็จ ขั้นตอนต่อมาจาก การทำความสะอาดจะเป็นการนำเมล็ดพันธุ์ข้าวเข้าเครื่องอบเมล็ดพันธุ์ เพื่อเป็นการควบคุมเปอร์เซ็นต์ความชื้น ของเมล็ดพันธุ์ให้อยู่ในเกณฑ์ที่มาตรฐานกำหนด

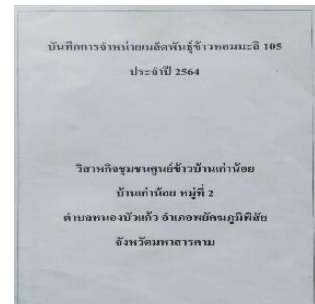
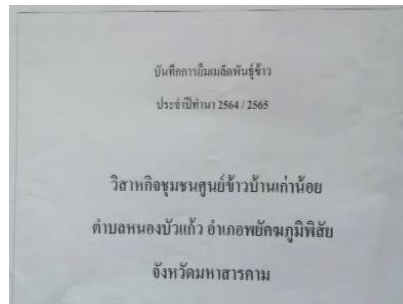
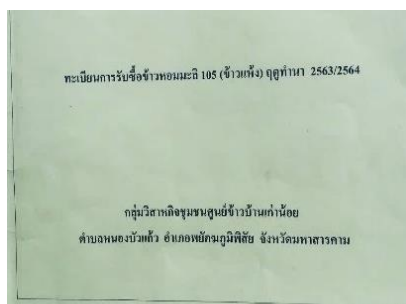
3.3.9) หลังจากคัดทำด้วยเครื่องคัดทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ด้วยเครื่องคัดทำความสะอาด แล้ว ทางกลุ่มได้มีการนำเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ผ่านการคัดด้วยเครื่องคัดแยกต่าง ๆ มาคัดเมล็ดข้าวพันธุ์ปน (กข6) ด้วยมืออีกครั้งก่อนการนำไปบรรจุกระสอบ

3.3.10) เมื่อแล้วเสร็จในทุกขั้นตอนการผลิตเมล็ดพันธุ์ตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้แล้ว ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวบ้านเก่าจะนำเมล็ดพันธุ์ข้าวมาบรรจุกระสอบ พร้อมบันทึกข้อมูล วัน/เดือน/ปี ที่บรรจุ และระบุน้ำหนักการบรรจุ 25 กิโลกรัมต่อกระสอบ

3.3.11) ขั้นตอนสุดท้ายจะเป็นการจัดทำเอกสารบันทึกการจำหน่าย แจกจ่าย และให้ยืม เพื่อเป็นการบันทึกข้อมูลการกระจายเมล็ดพันธุ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวบ้านเก่า

2. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยี มาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติม เพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

2.1 สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

1) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด 4 ชนิด ประกอบด้วย

- 1.1) ข้าว พื้นที่ปลูกจำนวน 50-0-0 (ไร่-งาน-วา)
- 1.2) มะม่วง พื้นที่ปลูกจำนวน 1-0-0 (ไร่-งาน-วา)
- 1.3) ถั่วฝักยาว พื้นที่ปลูกจำนวน 1-0-0 (ไร่-งาน-วา)
- 1.4) พริก พื้นที่ปลูกจำนวน 1-0-0 (ไร่-งาน-วา)

2) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด 3 ชนิด ประกอบด้วย

- 2.1) ปลานิล จำนวน 3 (บ่อ)
- 2.2) แหนแดง จำนวน 1 (บ่อ)
- 2.3) ปลาตะกั่ว จำนวน 1 (บ่อ)

3) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด 3 ชนิด ประกอบด้วย

3.1) โคเนื้อ จำนวน 30 (ตัว)

3.2) ไก่พันธุ์พื้นเมือง จำนวน 50 (ตัว)

3.3) ไก่วง จำนวน 10 (ตัว)

2.2 ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

1) สินค้า ข้าว มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

1.1) การเตรียมดิน 3 ครั้ง เป็นเงิน 600 บาท/ไร่

1.2) พันธุ์ข้าว เป็นเงิน 400 บาท/ไร่

1.3) ปุ๋ยคอก เป็นเงิน 500 บาท/ไร่

1.4) ค่าแรงงาน เป็นเงิน 200 บาท/ไร่

1.5) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าขนส่ง เป็นเงิน 400 บาท/ไร่

1.6) ค่าเก็บเกี่ยว เป็นเงิน 600 บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต 2,700 บาท/ไร่

รายได้ 4,200 บาท/ไร่

2.3 รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

1) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน) ได้จากอะไรบ้าง

ระบุ : -

เฉลี่ยรายได้วันละ - บาท/วัน

2) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน) ได้จากอะไรบ้าง

ระบุ : รายได้จากการขายข้าวสาร

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ 1,000 บาท/สัปดาห์

3) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน) ได้จากอะไรบ้าง

ระบุ : ข้าวสาร ปลา

เฉลี่ยรายได้เดือนละ 4,000 - 5,000 บาท/เดือน

4) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน) ได้จากอะไรบ้าง

ระบุ : รายได้จากการขายข้าวเปลือก ขายโคเนื้อ

เฉลี่ยรายได้ปีละ 200,000 - 300,000 บาท/ปี

2.4 ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

- 1) ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง มีเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไว้ใช้เอง ช่วยลดต้นทุนการผลิต มีรายได้จากการขายสินค้าทางการเกษตร
- 2) ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรรายอื่น เกษตรกรมีเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีใช้ มีการรวมกลุ่มทำให้เกิดการต่อรองราคาผลผลิตได้ มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายเมล็ดพันธุ์ให้กลุ่ม
- 3) ประโยชน์ที่เกิดกับชุมชน ชุมชนมีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในครัวเรือน ทำให้เพิ่มรายได้ลดรายจ่าย ทำให้เศรษฐกิจภายในชุมชนดีขึ้น

3. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์

3.1 เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร หมู่ 2 ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม นอกเหนือจากการเป็นผู้นำด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวแล้ว ทางกลุ่มยังเป็นศูนย์เรียนรู้การจัดการดินและปุ๋ยชุมชน โดยมีการให้ความรู้แก่สมาชิกในชุมชนและบุคคลทั่วไปที่สนใจในการทำเกษตรด้านต่าง ๆ ทั้งการทำเกษตรแบบอินทรีย์และเกษตรปลอดภัย มีการให้ความรู้เรื่องผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้ภายในชุมชนเพื่อเป็นการลดการใช้ปุ๋ยเคมีในภาคการเกษตร และการทำปุ๋ยหมักเพื่อลดการใช้สารเคมีต่างๆ ภายในพื้นที่ชุมชน เพื่อและชุมชนใกล้เคียง เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง ทั้งยังเป็นการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนให้แก่เกษตรกร

3.2 ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.) ซึ่งในกระบวนการทำปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยหมักนั้น ทางศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร หมู่ 2 ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้รับความอนุเคราะห์จากสำนักงานพัฒนาที่ดินและสำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดมหาสารคาม ในการสนับสนุนวัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการผลิต ได้แก่ กากน้ำตาล ผลิตภัณฑ์ พด. ของกรมพัฒนาที่ดินต่าง ๆ ถังน้ำหมัก เครื่องอัดเม็ดปุ๋ยอินทรีย์ ฯลฯ ส่งผลให้สมาชิกในกลุ่ม บุคคลทั่วไปในชุมชน และชุมชนใกล้เคียง เกิดความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องของการลดการใช้สารเคมีในการทำเกษตร รู้ถึงประโยชน์ของการทำเกษตรแบบอินทรีย์ และสามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์เพื่อลดต้นทุนการผลิตได้อีกด้วย

นอกเหนือจากงานทางด้านวิชาการแล้วนั้น ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร หมู่ 2 ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ยังเป็นผู้นำด้านการพัฒนาสาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ ภายในชุมชน ทั้งยังมีการรวมกลุ่มสมาชิกตามวาระและโอกาสต่าง ๆ ในการพัฒนาพื้นที่ในชุมชนให้น่าอยู่ และจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การทำความสะอาดภายในชุมชน การพัฒนาพื้นที่ตามแนวนอน ปลูกหญ้าแฝกเพื่อลดการสูญเสียของดินตามไหล่ทาง เป็นต้น และทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวบ้านเก่าน้อยได้มีการแบ่งผลกำไร 5 เปอร์เซ็นต์ ในแต่ละปีการผลิตให้แก่สาธารณะประโยชน์เพื่อนำไปพัฒนาชุมชนต่อไป

4. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

4.1 ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

4.1.1 มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

การปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. ได้รับรางวัลประกวด ศพก. ดีเด่นระดับจังหวัด ปี 2566 นอกจากนี้ยังมีการนำ BCG Model มาใช้ใน ศพก.

1) Bio-Economy มีการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์ในการทำนาอินทรีย์ มีแบรนด์เป็นของตนเอง ในชื่อข้าวบุญบันดาล ช่องทางการจำหน่ายผ่าน E-Commerce และเฟสบุ๊ก/ไลน์

2) Circular Economy มีการทำปุ๋ยจากวัสดุเหลือใช้ โดยใช้ปุ๋ยคอกเพื่อใช้ปรับปรุงบำรุงดิน มีการสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้/Zero waste โดยการนำฟางข้าวมาทำเห็ดฟาง เป็นต้น

3) Green Economy เช่น ลดการใช้สารเคมี /ใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี/ การกำจัดศัตรูพืชด้วยวิธีธรรมชาติ ไม่กระทบกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยมีการทำนาอินทรีย์ ปลอดภัยไร้สารเคมี และมีการปลูกพืชผัก เลี้ยงโคเนื้ออินทรีย์

4.1.2 การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร หมู่ 2 ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นแหล่งอบรม ศึกษาดูงานให้แก่เกษตรกรและบุคคลที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงานทุกวัน ซึ่งมีเกษตรกรมาอบรม เฉลี่ยเดือนละ 2 ครั้ง จำนวน 25-50 รายต่อเดือน ซึ่งเกษตรกรต้นแบบเจ้าของแปลงมีประสบการณ์ในการถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆได้แก่

1) เป็นวิทยากรอบรมเรื่องการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

2) เป็นวิทยากรอบรมเรื่องการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการลดหนี้สินในครัวเรือน

3) เป็นวิทยากรอบรมเรื่องการปลูกข้าวอินทรีย์

4) เป็นวิทยากรอบรมเรื่องการรับรองการผลิตข้าวอินทรีย์แบบกลุ่ม

5) เป็นวิทยากรอบรมเรื่องการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการกระบวนการเรียนการสอนนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สพป.มหาสารคาม เขต 2

6) เป็นวิทยากรอบรมเรื่องการเลี้ยงโคเนื้อ โคขุน

- 7) เป็นวิทยากรอบรมเรื่องการเลี้ยงปลาในบ่อ
- 8) เป็นวิทยากรอบรมเรื่องการดำเนินชีวิตกับกระบวนการของโคกหนองนาโมเดล
- 9) การเป็นวิทยากรอบรมเรื่องกระบวนการกลุ่มกับการบริหารกลุ่มให้ยั่งยืน
- 10) การเป็นวิทยากรอบรมเรื่องแผนงาน โครงการ กิจกรรมกับการบริหารแผนงาน โครงการ

และกิจกรรม

4.1.3 การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่ มีการนำนวัตกรรมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาการผลิตในชุมชน ดังนี้

- 1) การนำเครื่องจักรกลการเกษตรมาใช้แก้ไขปัญหา แรงงานผู้สูงอายุ
- 2) การนำเครื่องอบลดความชื้นข้าวมาใช้ในการแก้ไขปัญหา ลานตากของเกษตรกรไม่เพียงพอ เมล็ดข้าวแตกหัก การมีเครื่องอบทำให้สามารถอบข้าวได้ในอุณหภูมิและระยะเวลาที่เหมาะสม ส่งผลให้เมล็ดข้าวมีคุณภาพ ไม่แตกหักเหมาะกับการนำมาทำเป็นเมล็ดพันธุ์
- 3) การนำระบบ IOT มาใช้รดน้ำในแปลงผัก
- 4) การนำชุดวัดปริมาณสภาพอากาศมาติดตั้งบริเวณ ศพก. ทำให้สามารถพยากรณ์สภาพอากาศและปริมาณน้ำฝนได้ ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจและวางแผนทำการเกษตร เพื่อให้ได้ผลผลิตที่สูงขึ้น

4.1.4 การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้การผลิตข้าวอินทรีย์ตามบทบาทและหน้าที่ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ที่เป็นองค์กรบริการประสานงานระหว่างภาครัฐกับเกษตรกรในพื้นที่ และมีการจัดอบรม ฝึกปฏิบัติ โดยใช้ ศพก.เป็นพื้นที่เป็นที่ฝึกและอบรมหรือรับฟังข้อราชการที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ดังนั้นเมื่อภาครัฐหรือองค์กรเอกชนประสานงานมายัง ศพก. ประธาน ศพก.จะจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานประจำเดือนไว้เพื่อเป็นหลักฐานสำหรับการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

4.1.5 การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

มีการเชื่อมโยงเครือข่าย ศพก. ในอำเภอ และต่างพื้นที่ โดยมีการสร้างเครือข่ายในการดำเนินงาน เครือข่ายด้านการผลิต เครือข่ายด้านองค์ความรู้ เครือข่ายด้านการตลาด และด้านอื่น ๆ โดยร่วมมือกับประธาน ศพก.อำเภอนาดูน อำเภอยางสีสุราช อำเภอกุดรัง และอำเภอลำทะเมนชัย จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร เพื่อการประกอบอาชีพการเกษตรให้มั่นคง ยั่งยืน ครอบคลุม 5 อำเภอ คือ อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย อำเภอนาดูน อำเภอยางสีสุราช อำเภอกุดรัง และอำเภอลำทะเมนชัย โดยใช้กิจกรรมการปลูกข้าว การปลูกพืชอาหารสัตว์ การผลิตอาหารสัตว์ การเลี้ยงโคเนื้อ และการตลาดสินค้าทางการเกษตร

4.1.6 การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

นายบุญทอม บุญรัตน์ ประธานศพก.อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย และเป็นประธานวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวชุมชนบ้านเก่าน้อย ตำบลหนองบัวแก้วอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม นอกจากนี้ยังเคยเป็นประธานแปลงใหญ่ระดับจังหวัด จึงมีโอกาสดำเนินงานขับเคลื่อนงานการเกษตรในอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย และในระดับจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้ร่วมทำงานกับทุกกรมในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมถึง

หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับอำเภอและระดับจังหวัด ซึ่งผลงานที่เป็นที่ประจักษ์ในการทำงานในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน คือการขับเคลื่อนงานข้าวอินทรีย์ จนได้รับรองมาตรฐานและได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ในการประกวดกลุ่มสถาบันเกษตรกรดีเด่นระดับประเทศ ประเภทศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอพยุหะภูมิพิสัยมีพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่การบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ และหน่วยงานต่างๆที่มีการเข้ามาใช้สถานที่ ดังนี้

4.1.7 บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) มีการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ โดยเป็นวิทยากรให้ความรู้โดยเฉพาะด้านการปลูกข้าว การผลิตเมล็ดพันธุ์ซึ่งเป็นปัญหาในพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย เพื่อให้ได้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพและเพียงพอ อีกทั้งยังขยายองค์ความรู้ไปยังสมาชิกเครือข่ายโดยผ่านรูปแบบคณะกรรมการข้าวในแต่ละตำบล เกิดการทำงานแบบเชื่อมโยง เห็นผลเป็นรูปธรรม และยังได้รับคัดเลือกเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านข้าวระดับจังหวัด

4.2 ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

4.2.1 ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

นายบุญทอม บุญรัตน์ ประธาน ศพก.อำเภอพยุหะภูมิพิสัย และเป็นประธานวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวชุมชนบ้านเก่าน้อย ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม นอกจากนี้ยังเคยเป็นประธานแปลงใหญ่ระดับจังหวัด จึงมีโอกาสร่วมขับเคลื่อนงานการเกษตรในอำเภอพยุหะภูมิพิสัย และในระดับจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นบุคคลที่ร่วมทำงานกับทุกหน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับอำเภอและระดับจังหวัด ซึ่งผลงานที่เป็นที่ประจักษ์ในการทำงานในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน คือการขับเคลื่อนงานข้าวอินทรีย์ จนได้รับรองมาตรฐานและได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ในการประกวดกลุ่มสถาบันเกษตรกรดีเด่นระดับประเทศ ประเภทศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

4.2.2 ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

1) ภาวะผู้นำทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

1.1) ในอดีตเคยรับราชการเป็นข้าราชการครูสายผู้สอนและสายผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้นำขององค์กรที่ชุมชนยอมรับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ผ่านการฝึกอบรมการเป็นผู้นำ และการเป็นผู้ตามที่ดี ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีความรู้ด้านการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีทั้งคนและชุมชนโดยทั่วไปยอมรับนับถือมาจนถึงปัจจุบันนี้

1.2) ได้รับการยอมรับจากสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนบ้านเก่าน้อย ให้ดำรงตำแหน่งประธานศูนย์ข้าวชุมชนบ้านเก่าน้อยและวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวบ้านเก่าน้อย และรวมทั้งการเป็นประธานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อบ้านเก่าน้อย ประธานกลุ่มผู้เลี้ยงไก่วงอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย

1.3) เคยได้รับการแต่งตั้งให้เป็นประธานแปลงใหญ่ของจังหวัดมหาสารคาม

1.4) ได้รับการแต่งตั้งจากชุมชนบ้านเก่าน้อย ให้เป็นคณะกรรมการหมู่บ้านบ้านเก่าน้อยในปัจจุบัน

1.5) ได้รับการยอมรับจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนของอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย ให้เป็นประธานเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน และการประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

2) จิตอาสาและเสียสละช่วยเหลือสังคม

2.1) เป็นคณะทำงานด้านการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย

2.2) ริเริ่มโครงการผลิตข้าวของอำเภอพยัคฆภูมิพิสัยสู่มาตรฐานรับรองสู่ตลาดโลกด้วยการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ตามมาตรฐานอินทรีย์และ GAP รวมถึงการผลิตเมล็ดข้าวพันธุ์ดี

2.3) ร่วมมือกับประธาน ศพก.อำเภอนาดูน อำเภอยางสีสุราช อำเภอกุดรัง และอำเภอลือปทุม จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรเพื่อการประกอบอาชีพการเกษตรให้มั่นคง ยั่งยืนครอบคลุม 5 อำเภอคืออำเภอพยัคฆภูมิพิสัย อำเภอนาดูน อำเภอยางสีสุราช อำเภอกุดรัง และอำเภอลือปทุม โดยใช้กิจกรรมการปลูกข้าว การปลูกพืชอาหารสัตว์ การผลิตอาหารสัตว์ การเลี้ยงโคเนื้อ และการตลาดสินค้าทางการเกษตร

3) การให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ

3.1) การให้ร่วมมือกับชุมชน (หมู่บ้าน) ในการเตรียมการและการส่งหมู่บ้านเข้าประกวดหมู่บ้านดีเด่นประจำปี 2565 ซึ่งรับรางวัลชนะเลิศในระดับจังหวัด ของจังหวัดมหาสารคาม

3.2) ร่วมมือกับศูนย์วิจัยข้าวขอนแก่นในการส่งวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวบ้านเก่าน้อยเข้าประกวดสถาบันส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ดีเด่นระดับประเทศ ปี 2565 และปี 2566 (อันดับที่ 2 ปี 2565 ส่วนปี 2566 ยังไม่ประกาศผล)

3.3) ให้ความร่วมมือกับสำนักงานเกษตรอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สำนักงานปศุสัตว์อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย ธนากร ธ.ก.ส. สาขาสี่แยกพยัคฆ์ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวแก้ว กศน.อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย โรงเรียนบ้านเก่าน้อยป่าชาดโนนเพ็กพัฒนา และเครือข่ายของ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ทั้งในและนอกเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

5. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“เราควรทำการเกษตรเพื่อเอาเงิน อย่าเอาเงินไปทำการเกษตร”

ส่วนที่ 4 ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียนผู้

1. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

สำนักงานเกษตรอำเภอพยุหะคีรี

นางสาวมุกดาธรรม์ สุวรรณพันธ์ ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

นายวิระ ฤทธิสยาม ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

นายวงศ์กร ลีศิริจรยากุล ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

นางสาวคันสนีย์ เกตุบุญมี ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

นางสาวรัตติยา จันทร์รักษ์ ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

นายดิลก ลำไย ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม

2. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

กระบวนการถอดบทเรียนโดยทั่วไปประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก

2.1) เตรียมการ วางแผนการถอดบทเรียน โดยกำหนดหัวข้อที่จะถอดบทเรียน, ทีมงาน, กลุ่มเป้าหมาย, วิธีการและเครื่องมือ, และประเด็นคำถาม

2.2) ดำเนินการ ดำเนินการตามแผนที่วางไว้ สร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย เปิดประเด็นคำถามให้ผู้เข้าร่วมได้เล่าประสบการณ์ ชักถาม และบันทึกข้อมูลที่ได้

2.3) เขียนรายงาน ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการถอดบทเรียน วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเป็นรายงาน

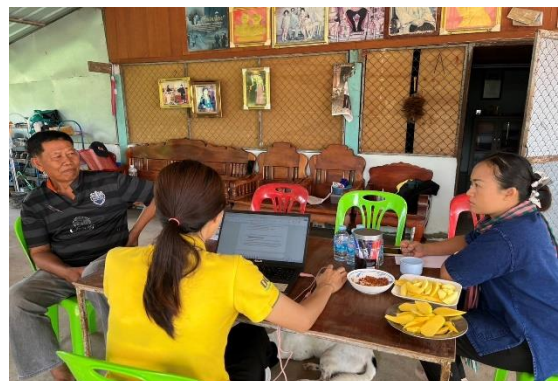
2.4) ติดตามการนำไปใช้ ติดตามการนำบทเรียนที่ได้ไปปรับใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

เครื่องมือที่ใช้

1) การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) การฟังอย่างตั้งใจและให้ความสนใจกับสิ่งที่ผู้เล่าต้องการจะสื่อสาร

2) การถาม (Questioning) การตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมได้คิด ทบทวน และวิเคราะห์ประสบการณ์

3) การบันทึก (Note-taking) การจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการถอดบทเรียนอย่างละเอียด

3. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

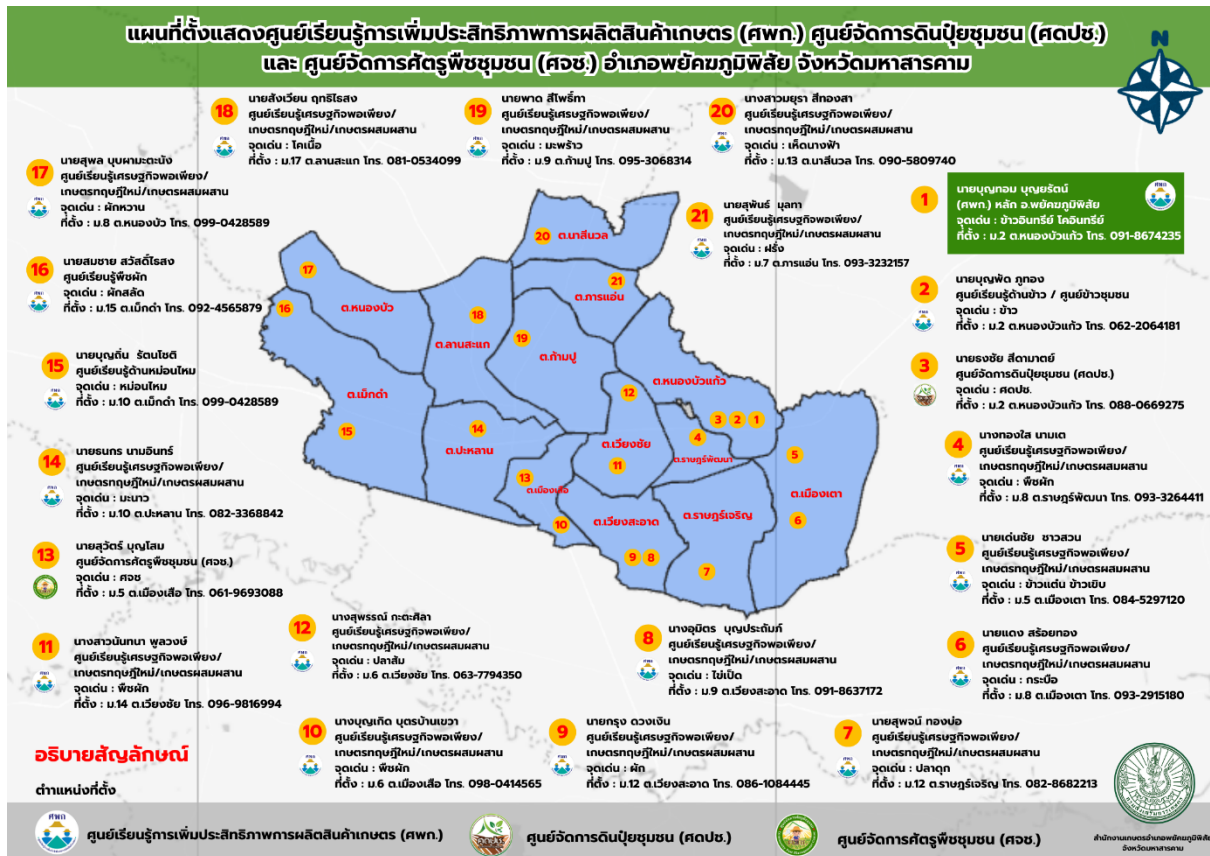
ปัญหาที่พบ เนื่องจากประธานศูนย์มีภารกิจในพื้นที่เยอะ บางครั้งจึงไม่สะดวกในการให้ข้อมูล และในการถอดบทเรียนเป็นช่วงฤดูฝน ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนแผนการถอดบทเรียน

*** หมายเหตุ 1. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

2. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และ ศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.

ภาคผนวก

แผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และ ศพก. เครือข่าย อำเภอพิกุลภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ 2568

จุดเด่น 1. การลดต้นทุนการผลิตข้าว 2. การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว 3. การผลิตข้าวอินทรีย์

[illegible]

กิจกรรม	ปริมาณ	หน่วย	งบประมาณ	ระยะเวลา												หมายเหตุ
				ต.ค. 67	พ.ย. 67	ธ.ค. 67	ม.ค. 68	ก.พ. 68	มี.ค. 68	เม.ย. 68	พ.ค. 68	มิ.ย. 68	ก.ค. 68	ส.ค. 68	ก.ย. 68	
2.6 คณะกรรมการ ศวก.																
- ประชุมคณะกรรมการ ศวก.																
* ระดับอำเภอ (4 ครั้ง)	10	ราย	4,000				↔ ครั้งที่ 1			↔ ครั้งที่ 2		↔ ครั้งที่ 3			↔ ครั้งที่ 4	
* ระดับจังหวัด (4 ครั้ง)	2	ราย	-				↔ 6 (1)			↔ 11 (2)		↔ 15 (3)		↔ 24 (4)		
- ติดตามผลการเปลี่ยนแปลงหลังผ่านการถ่ายทอดเทคโนโลยี						←									→	
2.7 ถอดบทเรียน ศวก. หลัก	1	ศูนย์	2,500									←—————→				
2.8 พัฒนาครูบัญชี ประจำ ศวก. หลัก						←—————→										สดส.
2.9 คัดเลือก ศวก. เครือข่าย ดีเด่น ด้านปศุสัตว์				←—————→										→		ปศ.
3. การให้บริการของ ศวก.																
3.1 การให้บริการข้อมูล ข่าวสาร				←—————→												→
3.2 การให้บริการด้านการเกษตร				←—————→												→
3.3 การแก้ปัญหาและรับเรื่องร้องเรียน				←—————→												→
4. การอบรมเกษตรกร																
4.1 การอบรมเกษตรกรผู้นำตามหลักสูตร และแผนการเรียนรู้ของ ศวก. ตลอดฤดูกาลผลิต ตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกร							←—————→							→		
1) จัดกระบวนการเรียนรู้ ครั้งที่ 1	10	ราย	2,500				17									
2) จัดกระบวนการเรียนรู้ ครั้งที่ 2	10	ราย	2,500									29				
3) เวทีและเปลี่ยนเรียนรู้ ครั้งที่ 1	10	ราย	2,500										4			
4.2 สรุปผลกรอบรม													↔			
4.3 อบรมความรู้ด้านการเลี้ยงสัตว์	10	ราย	-			←										→
4.6 อบรมเกษตรกรเรื่องดิน และสาร พด.								←								→
5. พัฒนาศักยภาพทีมงาน																
5.1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองและสมาชิก						←										→

กิจกรรม	ปริมาณ	หน่วย	งบประมาณ	ระยะเวลา												หมายเหตุ	
				ต.ค. 67	พ.ย. 67	ธ.ค. 67	ม.ค. 68	ก.พ. 68	มี.ค. 68	เม.ย. 68	พ.ค. 68	มิ.ย. 68	ก.ค. 68	ส.ค. 68	ก.ย. 68		
6. ติดตามประเมินผลและรายงาน	-	-	720														
6.1 การรายงานความก้าวหน้า	12	ครั้ง	-	←												→	ทุกวันที่ 25 ของเดือน
6.2 สรุปผลการดำเนินงาน													←	→			